

Ommoviy axborot vositalarini Xorijiy tillarni o'rganishdagi o'rni

Farruh Salohiddinov Furqatovich

JDPI Xorijiy tillar fakulteti talabasi

Email: farruhnazarov28@gmail.com

Anotatsiya: Quyidagi maqolamda “Ommoviy axborot vositalari”ni Xorijiy tillarni o'rganishdagi o'rni haqida o'z fikr mulohazalarimni keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Mass media, education, English, Language, broadcast, film , Tv show, cartoon, news, internet, The World Wide Web, apps, Laptop, techniques.

Kirish qismi

Bizga malumki hozirda Xorijiy tillarni o'rganishga yurtimizda juda katta etibor qaratilyapti. O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti tomonidan Xorijiy tillarni o'qitishni rivojlantirish haqidagi 2013 yilgi “1875 – son ” qarori asosida Xorijiy tillarni xususan ingliz tilini boshlang'ich sinflardan boshlab o'qitila boshladi. Bu shuni anglatadiki, bolalarga yoshligidan tillarni o'rgatishga e'tibor berilyapti va shu o'rinda Ingliz tilini o'qitishda “Ommoviy axborot vositalari”dan to'g'ri foydalangan holda foydalanish va ularni xorijiy tillarga bo'lgan qiziqishini oshirish muhim dep o'ylayman. Hozirgi global rivojlanish davrida ayniqsa, internetning qamrovi mamlakatimizda oshib borayotgan paytda “ Ommoviy axborot vositalari”idan foydalangan holda darsni yanada qiziqarli va interaktiv qilish mumkin.

Yurtimizda ta'limga bo'lgan e'tibor hozirgi kunda juda baland. Hususan xorijiy tillarni tillani o'qitish va uni rivojlantirishga bo'lgan farmon va qarorlar imzolanyapti. Xorijiy tillarni o'qitish bo'yicha agentlik hukumatimiz tomonidan tuzildi. Hozirda “Ommoviy axborot vosita”lari hususan gazeta, jurnal, televidiniya, ko'rstuvlardan foydalangan holda , uni ta'limda qo'llash juda katta samara beradi. Ommoviy axborot vositalari deganda nimani tushinimiz kerak. Buning ichiga juda ko'plab narsalar kiradi. Televidiniya , radiyo, internet, gazeta, journal, umuman olganda buni qamrovi juda keng. Bularni ta'limda to'g'ri qo'llash juda katta foyda beradi. Xorijiy ommoviy vositalaridan foydalangan holda yangi tilni o'rgatishda kerakli bo'lgan malumotlar olish mumkun dep o'ylayman.

Asosiy qisim

Hozirgi davrda Xorijiy tillarni o'rganishda turli hil usullardan foydalanib kelinmoqda. Ayniqsa zamonaviy usullardan foydalanish darsga internet yoki television dan olingan malumotlar to'plash katta foyda beradi. Gazeta, radio, Internet kabi ommaviy axborot vositalari ta'lim maqsadlarida xizmat qilishi mumkin. Ommaviy axborot vositalari orqali chet tillarini o'rgatishning eng muhim afzalligi bu haqiqiy til bilan aloqa qilishdir. Ona tilida so'zlashuvchilarni tinglashning eng yaxshi qobiliyati o'z ishlashi va tushunishni osonlashtirishi mumkin. 4 – kursda bizni amaliyotga chiqarishdi va men ham uzim yoshlarga ta'lim berishdek ulkan masulyatni uzimda sinab ko'rdim. Amaliyotim davomida ularga dars berishga hamda uzimdi tajribamni oshirishga harakat qildim. Dars davomida men ularga “Mass media” mavzuni o'tib berdim. Albatta bu mavzu ularda juda qattiq qiziqish uyg'otdi. “Mass media” ning nimaligi uni hayotdagi o'rni haqida to'liq tushintirish berdim. Xorijiy tillarni o'qitishda “Ommaviy axborot vositalari” dan keng foydalangan holda o'tishni tushintirdim. Ingliz tilini o'qitishda ommaviy axborot vositalaridan foydalanishning eng samarali usul va yondashuvlari, jumladan gazeta va jurnal maqolalari, televidenie, radio, internet resurslari, nutq faoliyatining turli turlari — og'zaki muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga mo'ljallangan maxsus o'quv dasturlari tahlil qilindi. Keyingi yillarda xorijiy tillarni o'qitish jarayonida ommaviy axborot vositalaridan foydalanish usullari jadal rivojlanmoqda. Ular tufayli ta'lim yanada qiziqarli, rang-barang va hissiy jihatdan to'yingan bo'ladi. Ommaviy axborot vositalari chet tillarini o'rganuvchilar uchun haqiqiy vositalardan foydalanish (ona tilini tinglash va ular bilan muloqot qilish) uchun noyob imkoniyat yaratadi. Ommaviy axborot vositalari televideniye, radio, internet, gazeta, jurnal va hokazolarni nazarda tutadi. Axborot uzatish vositasida ommaviy axborot vositalari quyidagilarga bo'linadi:

Vizual -

Auditiv -

Audiovizual - televizor,

Matn taqdimoti shaklida ommaviy axborot vositalari og'zaki - televidenia va radio va yozma - matbuot va Internet bo'lishi mumkin.

Televideniya axborot tarqatuvchi (siyosiy, madaniy, kognitiv va ma'rifiy) eng yaxshi ommaviy axborot vositalaridan biridir. Chet tillarini o'qitishda katta imkoniyatlar mavjud. Umuman olganda, televizor inson rivojlanishining o'ziga xos shaklidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tinglash paytida odam nutq ma'lumotlarining 15% ni, ko'rish paytida - vizual ma'lumotlarning 25%, tinglash va qarashda - 65% ma'lumotni eslab qoladi. Televizordan foydalanish ingliz tilini

o'qitish jarayonini yanada jonli, ishonarli va hissiyotli qiladi. Televizionning axborot imkoniyatlari chet tilini o'rganuvchilarga ona tilida so'zlashuvchilar bilan haqiqiy muloqot vositalaridan foydalanish imkonini beradi. Ular tabiiy til muhitiga amaliy taqlid qilishga yordam beradi. Televidenie jamiyatning ijtimoiy hayotini, milliy mentalitetning o'ziga xos xususiyatlarini, milliy qoliplarni aks ettiradi, shuning uchun televidenie o'rganilayotgan til mamlakatining madaniyati, an'analari va urf-odatlarini o'rganishda ma'lumot manbai bo'lib xizmat qilishi mumkin. Televizion ko'rsatuvlar o'quvchilar bilimi, tajribasi, his-tuyg'ulari va taassurotlarini mustahkamlashning dolzarb va qulay manbaidir. Ular o'quvchilarga katta axborot oqimiga yo'naltirishga, undan o'z hayotida, kasbida foydalanishga yordam beradi, ijodiy tushunish va axborotni xolis baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Audiovizual televidenie tinglab tushunishni o'rgatishda eng samarali hisoblanadi .

Hozirgi kunda bolalar uchun ingliz tilini o'rgatadigan ko'plab teleko'rsatuvlar mavjud va ular bolalarga yoqadi. Bunday dasturlar bola rivojlanishining dastlabki bosqichida asosiy leksik materialni topdi.

Shunday qilib, televizordan chet tillarini o'qitish vositasi sifatida foydalanish quyidagi vazifalarni amalga oshirishga imkon beradi: amaliy (muloqot vositasi sifatida tilni o'zlashtirish), pedagogik, rivojlantiruvchi va tarbiyaviy.

Sun'iy ravishda yaratilgan til muhitida chet tilini o'rgatish jarayonida Ommaviy axborot vositalarining boshqa haqiqiy matni bilan solishtirganda haqiqiy gazeta maqolasi deyarli farq qilmaydi. Bosma shaklda taqdim etilgan gazeta maqolasi matndagi ma'lum til faktlarini qo'shimcha tushunish va izlash maqsadida bir nechta individual o'qish imkonini beradi. Vizual materialni idrok etish yaxshiroq eslab qolishga yordam beradi va xotirada mustahkam qoladi. Gazeta maqolasi, asosan, o'qitishning boshlang'ich bosqichida uslubiy qayta ishlash va simulyatsiyaga osonlikcha berilib ketadi. Bundan tashqari, gazeta matnlarini tizimli o'rganish chet tilini o'rganish uchun juda muhim bo'lgan mustaqil ish usullarini rivojlantirishga yordam beradi. Gazeta bilan muntazam ishlash o'quvchilarni darsdan tashqari davriy nashrlarni o'qishga undaydi.

Ko'rib chiqilayotgan gazeta matnlari til, nutq, ijtimoiy va madaniy kompetentsiyani shakllantirishning cheksiz manbaidir. Gap tuzishning to'liqligi va mantiqiyliigi, fikrning ravshanligi, ifodali til vositalaridan foydalanish sifatli gazetalar nutq madaniyatining tarkibiy qismlari hisoblanadi. Maqolalar sarlavhalari, mazmuni, o'tkazib yuborilgan ma'lumotlarni to'ldirish, reklama, yangiliklar almashinuvi, muhokama fotosuratlar, matbuot anjumanlari o'tkazish, intervyular, voqealarni bashorat qilish, munajjimlar bashorati tarkibi, maslahat ruknlari yozish, joylardan ko'rsatuvlar, teledasturlar, ob-havo ma'lumoti, boshqotirmalar va

krossvordlar va Pol Sanderson o'zining "Sinfda gazetalardan foydalanish" kitobida taklif qilgan boshqa tadbirlar. Talabalar publitsistik uslubda qo'llaniladigan maqolalarni o'qiy oladilar, tarjima qiladilar, neologizmlar, o'zlashtirishlar, gazeta klişelari, jarangli iboralar va sarlavhalarning ixchamligini tahlil qiladilar. Gazeta materiallarini muhokama qilish o'quvchilarni bahs-munozaraga jalb qiladi va o'tilgan mavzularni mustaqil o'rganishga va qo'shimcha o'qishga ilhomlantiradi. O'rta maktab o'quvchilari matbuot bilan muntazam ishlagandan so'ng gazetadagi maqolalarni batafsil tahlil qilish, maqolaning turi, mavzusi, mavzusi, uslubini aniqlash, material ta'minoti sifatini baholash va faktlar, iqtiboslar va dalillar mavjudligini sharhlash ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Xulosa

O'quvchilar maqola mazmuni bo'yicha mustaqil xulosalar chiqaradilar, tanlangan format va tuzilmaning samaradorligini baholaydilar, ma'lum leksik va sintaktik vositalardan foydalanish sabablarini tushunadilar, grafik vositalar, fotosuratlar va boshqalardan foydalanish samarasini ko'radilar. O'quvchilar maqolalarni qiyosiy tahlil qilishlari ham mumkin. turli mamlakatlarning mazmuni va dizayni darajasida va maqolalarning bosma va raqamli versiyalari misolida tabloidlar va jiddiy matbuot o'rtasidagi farqlarni aniqlang. Bu kabi mashq va ko'rgazmali qurolardan foydalanish darsni o'tishda juda katta yordam beradi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Djabbarov, S. (2020). Статя ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ В РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(53). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/4561
2. Boltaeva Gulilola Khurshid kizi, (2021). Technologies, Methods and Techniques of Organizing a Foreign Language Learning Process. Middle European Scientific Bulletin, 18, 27-29. <https://doi.org/10.47494/mesb.2021.18.838>
3. www.google.com
4. www.wicipediya.com
5. www.articlekz.com